

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 20

(Prot. Nr. 49, 3.§)

2021. gada 29. jūlijā

Par lēmuma grozīšanu daļā

Lieta Nr. 3114/09/05/1

Par Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas 4. punkta pārkāpumu AS “Latvenergo” darbībā

I. LIETAS BŪTĪBA

- 1 Konkurences padome (turpmāk – KP) 19.01.2009., pamatojoties uz Konkurences likuma (turpmāk – KL) 8. panta pirmās daļas 1. punktu, 23. panta pirmo daļu, pieņēma lēmumu ierosināt lietu Nr. 3114/09/05/1 “Par Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas 4. punkta pārkāpumu AS “Latvenergo” darbībā” (turpmāk – Lieta).
- 2 Lai novērstu KL 13. panta pārkāpumu un konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū apvienotajā siltumapgādes zonā vasaras periodā un siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū TEC-2 siltumapgādes zonā apkures periodā, AS “Latvenergo” (turpmāk – Latvenergo) Lietas ietvaros 20.11.2009. iesniedza rakstveida apņemšanos, ar ko apliecināja KP, ka tas apņemas pildīt noteiktus tiesiskos pienākumus (turpmāk – Tiesiskie pienākumi).
- 3 20.11.2009. KP, pamatojoties uz KL 8. panta pirmās daļas 4. punktu, 13. panta pirmās daļas 4. punktu, 27.² panta otro daļu, Administratīvā procesa likuma 63. pantu, pieņēma lēmumu¹ izbeigt Lietas izpēti, ievērojot Latvenergo rakstveida apņemšanos pildīt Tiesiskos pienākumus (turpmāk – Lēmums).
- 4 KP 19.09.2018. saņēma Latvenergo priekšlikumu aktualizēt tam Lietā uzliktos Tiesiskos pienākumus, kā rezultātā KP atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajai daļai un KL 27.² panta trešajai daļai izvērtēja nepieciešamību aktualizēt ar Lēmumu Latvenergo uzliktos Tiesiskos pienākumus.

¹ Pieejams: https://lemumi.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/PJ53Mjc90l.pdf.

II. LIETAS DALĪBNIEKI

- 5 Latvenergo ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar vienoto reģistrācijas Nr. 40003032949, juridiskā adrese: Pulkveža Brieža iela 12, Rīga. Latvenergo ir valsts kapitālsabiedrība un 100% tās kapitāla daļu pieder Latvijas Republikai, kuru turētāja ir Ekonomikas ministrija.
- 6 Latvenergo ir viens no lielākajiem energoapgādes pakalpojumu sniedzējiem Baltijā, kas nodarbojas ar elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, kā arī dabasgāzes tirdzniecību. Tāpat Latvenergo savu saimniecisko darbību veic siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā.

III. ADMINISTRATĪVAIS PROCESS IESTĀDĒ

- 7 KP 19.09.2018. saņēma Latvenergo priekšlikumu aktualizēt Tiesiskos pienākumus, kas noteikti ar Lēmumu.²
- 8 Ņemot vērā minēto, 16.10.2018. KP uzsāka publisko konsultāciju³ ar mērķi uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Latvenergo priekšlikumu, lai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajai daļai un KL 27.² panta trešajai daļai lemtu par ar Lēmumu uzlikto Tiesisko pienākumu aktualizēšanas nepieciešamību un apjomu.
- 9 Publiskās konsultācijas ietvaros KP saņēma viedokļus par Latvenergo priekšlikumu aktualizēt Tiesiskos pienākumus (un tā saturu) no vairākiem tirgus dalībniekiem (SIA “Juglas Jauda” (turpmāk – Juglas Jauda), SIA ”Energia verde” (turpmāk – Energia Verde), AS “Rīgas Siltums” (turpmāk – Rīgas Siltums), SIA “Rīgas Enerģija” (turpmāk – Rīgas Enerģija)) un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators).
- 10 Latvenergo, ņemot vērā tirgus dalībnieku sniegtos viedokļus un KP skaidrojumus, vairākkārt precizēja 19.09.2018. iesniegto priekšlikumu aktualizēt Tiesiskos pienākumus.
- 11 Konsultāciju rezultātā, ņemot vērā KP norādījumus⁴, Latvenergo atkārtoti koriģēja savu priekšlikumu un 24.05.2021. KP iesniedza precizētu Tiesisko pienākumu priekšlikumu (turpmāk – Tiesisko pienākumu priekšlikums).

IV. FAKTISKO APSTĀKĻU APRAKSTS UN IZVĒRTĒJUMS

1. Siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgus Rīgā

- 12 Lietas ietvaros KP konstatēja, ka Latvenergo atrodas dominējošā stāvoklī siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū apvienotajā siltumapgādes zonā vasaras (neapkures) periodā, siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū TEC-2 siltumapgādes zonā apkures periodā un siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū TEC-1 siltumapgādes zonā apkures periodā.
- 13 Tāpat Lietas ietvaros KP konstatēja, ka Latvenergo darbības ir pretrunā KL 13. pantam, kavējot un ierobežojot konkurenci siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū. Rīgas Siltums rīkotajos siltumenerģijas iepirkumos Latvenergo savos piedāvājumos noteica prasību, ja Rīgas Siltums pērk visu konkrētajā tirdzniecības nedēļā nepieciešamo siltumenerģijas apjomu no Latvenergo, tad cena ir zemāka par Regulatora noteikto tarifu, bet, ja siltumenerģijas apjoms tiek samazināts, tad cena ir Regulatora noteiktais tarifs.

² Pieejams: https://www.kp.gov.lv/sites/kp/files/kp_old/local/documents/Rakstveida%20apnemsanas.pdf.

³ Skatīt: <https://www.kp.gov.lv/lv/kp-aicina-paust-viedokli-par-latvenergo-uzlikto-tiesisko-pienakumu-siltumenerģijas-atlaides-aprekinasanai>.

⁴ Kas balstās uz Latvenergo, citu tirgus dalībnieku un Regulatora sniegto informāciju, kā arī ņemot vērā Eiropas Komisijas un citu Eiropas Savienības dalībvalstu konkurenci uzraugošo iestāžu praksi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūru.

- 14 Tā kā ar Latvenergo uzstādīto siltuma jaudu varēja nodrošināt visu Rīgas Siltums pieprasīto siltumenerģijas apjomu, bet ar konkurenta Juglas Jauda – tikai daļu, šādi manipulējot ar apjomu un cenu, Latvenergo radīja situāciju, kurā, pat ja Juglas Jauda piedāvātā cena par vienu siltumenerģijas megavatstundu bija zemāka par Latvenergo, summējot Juglas Jauda un Latvenergo piedāvājumu, gandrīz vienmēr kopējās Rīgas Siltums izmaksas, iepērkot nepieciešamo siltumenerģiju daļu no Juglas Jauda un daļu no Latvenergo, bija lielākas nekā, ja Rīgas Siltums iepērk visu nepieciešamo siltumenerģijas apjomu no Latvenergo par tās piedāvāto zemāko cenu. Tādā veidā Latvenergo izslēdza Juglas Jauda no iespējas piegādāt tā saražoto siltumenerģiju Rīgas Siltums.
- 15 Lai novērstu KL 13. panta pārkāpumu un konkurences kavēšanu siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā, Latvenergo Lietas ietvaros iesniedza Tiesiskos pienākumus. Tiesiskie pienākumi paredzēja saražotās siltumenerģijas apjomu sadales lotēs noteikšanas principus, siltumenerģijas cenas atlaižu piešķiršanas algoritmu, siltumenerģijas cenas piedāvājuma norādīšanas kārtību, lai noteiktā siltumenerģijas cena atbilstu faktiskajām Latvenergo izmaksām un lai turpmāk Latvenergo nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un nepieļautu konkurences kavēšanu siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū.
- 16 Iesniedzot priekšlikumu aktualizēt Tiesiskos pienākumus, Latvenergo norādīja, ka kopš 2009. gada, kad tika pieņemts Lēmums un uzlikti Tiesiskie pienākumi, siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā ir notikušas izmaiņas. Tirgū ir ienākuši jauni ražotāji un pastiprinājusies konkurence. Līdz 2017. gadam Rīgas Siltums rīkotajos siltumenerģijas iepirkumos piedalījās tikai Latvenergo un Juglas Jauda. Šobrīd par tiesībām pārdot siltumenerģiju Rīgas Siltums siltumenerģijas iepirkumos Rīgas pilsētas Daugavas labā krasta siltumapgādes zonā piedalās vēl četri jauni konkurenti, t.i., savstarpēji konkurē seši tirgus dalībnieki – Latvenergo, Juglas Jauda, Rīgas Enerģija, Energia Verde, SIA “Eco Energy Riga”, SIA “Rīgas BioEnerģija”. Tāpat Latvenergo termoelektrostacijās ir notikušas izmaiņas ražošanas procesos, iekārtās un to jaudās saistībā ar 2013. gadā noslēgto termoelektrostaciju rekonstrukciju, kas rada nepieciešamību aktualizēt Tiesiskos pienākumus.⁵
- 17 Neskatoties uz izmaiņām (papildu ražošanas jaudas ienākšana tirgū) siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā, kopumā nav pamata uzskatīt, ka Latvenergo tirgus vara ir būtiski samazinājusies salīdzinājumā ar 2009. gadu, kad tika pieņemts Lēmums. Lai gan tirgū ir ienākuši vairāki konkurenti, to jaudas⁶, salīdzinājumā ar Latvenergo, ir būtiski zemākas un Latvenergo kapacitāte siltumenerģijas tirgū Rīgā joprojām veido vairāk kā 90% no kopējā apjoma.⁷
- 18 Tā kā Latvenergo konkurentiem nav iespēju ātri un bez ievērojamām izmaksām būtiski kāpināt jaudas, lai izdarītu būtisku un efektīvu konkurences spiedienu uz Latvenergo, ir pamatoti apgalvot, ka Latvenergo, tāpat kā 2009. gadā, kad tika pieņemts Lēmums, arī šobrīd joprojām pastāv tirgus vara, dodot iespēju tai ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci Rīgas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem. Tādējādi Latvenergo atbilstoši KL 1. panta 1. punktam atrodas dominējošā stāvoklī.
- 19 Vienlaikus KP ieskatā, ņemot vērā jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu siltumenerģijas tirgū Rīgā un izmaiņas Latvenergo ražošanas procesos, kā arī publiskās konsultācijas ietvaros saņemtos viedokļus, ir mainījušies faktiskie apstākļi salīdzinājumā ar 2009. gadu, kad tika pieņemts Lēmums. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajai daļai un KL 27.² panta trešajai daļai KP atjaunoja Lietas izpēti daļā par Latvenergo uzliktajiem Tiesiskajiem

⁵ Latvenergo 18.09.2018. vēstule Nr. 01VD00-07/2916.

⁶ Siltuma jaudas skatīt, piemēram, <https://www.sprk.gov.lv/content/pakalpojumu-sniedzeji-4>.

⁷ Eiropas Komisija savā praksē izmanto datus par tirgus dalībnieku kapacitāti, lai novērtētu tirgus varas esamību. COMP/M.2420 - Mitsui/CVRD/Caemi. Tāpat Somijas konkurences iestāde, vērtējot dominējošā stāvokļa esamību, ņem vērā tirgus dalībnieku rezerves kapacitātes. Skatīt <https://bit.ly/35OjJZI>.

pieņākumiem un groza Lēmumu šajā daļā, tādējādi nodrošinot, ka Tiesiskie pieņākumi ir aktualizēti atbilstoši esošai tirgus situācijai.

2. Latvenergo Tiesisko pieņākumu priekšlikums

- 20 Latvenergo piedāvā aktualizēt Tiesiskos pieņākumus šādā redakcijā:
1. Latvenergo apņemas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā attiecībā uz siltumenerģijas apjomu, par kura piegādi pastāv konkurence, izteikt siltumenerģijas beznosacījumu piedāvājumus saskaņā ar siltumenerģijas tirgus organizētāja noteikto siltumenerģijas iepirkumu kārtību un formu, piemērojot tādas cenas, kuras nav zemākas par siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām (*long run average incremental costs*), kas ir nosakāmas par četrus gadu periodu, un Latvenergo apņemas izteikt piedāvājumus lotēs, kas nepārsniedz konkrētajā nedēļā saskaņā ar Regulatora siltumenerģijas ražotāju reģistrā pieejamo informāciju mazākā neatkarīgā Rīgas siltumenerģijas tirgus dalībnieka uzstādīto ražošanas siltumjaudu, papildus norādot katrā lotē izmantoto siltumenerģijas ražošanas tehnoloģisko iekārtu (ūdenssildāmais katls, koģenerācijas iekārta vai jauktais režīms).
 2. Lai nodrošinātu, ka Latvenergo piedāvātās cenas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā nav zemākas par siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām, Latvenergo ir pieņākums, pirms rīcības tirgū, identificēt tās izmaksas, kas ir attiecināmas uz siltumenerģijas ražošanu un izvērtēt, kā noteikt (aprēķināt) cenu siltumenerģijai.
 3. Rakstveida apņemšanās stājas spēkā no tās parakstīšanas brīža.
- 21 Vispirms jāuzsver, ka Tiesisko pieņākumu mērķis 2009. gadā bija novērst KP konstatētās bažas Lietuvā, proti, nodrošināt, ka Latvenergo siltumenerģijas cena atbilstu faktiskajām izmaksām, kā arī, lai Latvenergo piedāvājumu izteikšanas kārtība Rīgas Siltums iepirkumos nekropļotu konkurenci un nepamatoti neizslēdz konkurentus no tirgus. Līdz ar to arī Latvenergo iesniegtajam Tiesisko pieņākumu aktualizēšanas priekšlikumam ir jāspēj šo mērķi sasniegt.
- 22 Tiesisko pieņākumu priekšlikuma 1. punkts un 2. punkts būtībā paredz, ka Latvenergo siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā apņemas:
- 1) piemērot tādas cenas, kuras nav zemākas par Latvenergo siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām, kas ir nosakāmas par četrus gadu periodu;
 - 2) piemērot attiecīgās cenu noteikšanas metodes tam siltumenerģijas apjomam, par kuru pastāv konkurence;
 - 3) izteikt siltumenerģijas beznosacījumu piedāvājumus saskaņā ar siltumenerģijas tirgus organizētāja noteikto siltumenerģijas iepirkumu kārtību un formu;
 - 4) izteikt piedāvājumus lotēs, kas nepārsniedz konkrētajā nedēļā saskaņā ar Regulatora siltumenerģijas ražotāju reģistrā pieejamo informāciju mazākā neatkarīgā Rīgas siltumenerģijas tirgus dalībnieka uzstādīto ražošanas siltumjaudu;
 - 5) norādīt katrā lotē izmantoto siltumenerģijas ražošanas tehnoloģisko iekārtu (ūdenssildāmais katls, koģenerācijas iekārta vai jauktais režīms);
 - 6) pirms rīcības tirgū, identificēt tās izmaksas, kas ir attiecināmas uz siltumenerģijas ražošanu, un izvērtēt, kā noteikt (aprēķināt) cenu siltumenerģijai.
- 23 Jāatgādina, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. panta mērķis nav nodrošināt, lai konkurenti, kas ir mazāk efektīvi nekā dominējošā stāvoklī esošais tirgus dalībnieks, paliktu tirgū.⁸ Tādējādi izstumšanas no tirgus iedarbība ne vienmēr apdraud konkurenci. Uz sniegumu balstīta konkurence jau pēc savas definīcijas var izraisīt mazāk efektīvu un līdz ar to

⁸ C-209/10, *Post Danmark*, (21. punkts un tajā minētā judikatūra). Ņemot vērā, ka KL ir veidots analogiski Eiropas konkurences tiesību regulējumam, šādam mērķim nebūtu jābūt arī KL 13. pantam (tas atzīts arī AT 29.12.2015. spriedumā lietā Nr. SKA-8/2015, *Maxima Latvija*, 7. punktā).

- patērētājiem mazāk interesantu – it īpaši no cenu, izvēles, kvalitātes vai jauninājumu viedokļa – konkurentu izzušanu no tirgus vai to izstumšanu.⁹
- 24 Tomēr dominējošā stāvoklī esošam tirgus dalībniekam ir īpaša atbildība ar savu rīcību neapdraudēt efektīvu un neizkropļotu konkurences procesu.¹⁰ Tādēļ dominējošā stāvoklī esošam tirgus dalībniekam ir aizliegts īstenot praksi, kurai ir izstumšanas iedarbība attiecībā pret tikpat efektīviem konkurentiem, tādējādi nostiprinot savu dominējošo stāvokli ar līdzekļiem, kas nav atbilstoši uz sniegumu balstītai konkurencei.
- 25 Latvenergo Tiesisko pienākumu priekšlikumā piedāvā balstīties uz savām siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām (turpmāk – LRAIC¹¹), kas ir nosakāmas par četrus gadu periodu. Šajā sakarā jānorāda, ka Eiropas Komisija (turpmāk – EK) parasti balstās uz vidējām novēršamajām izmaksām (turpmāk – AAC¹²) vai LRAIC, lai novērtētu dominējošā stāvoklī esoša tirgus dalībnieka cenu politiku.¹³ Vienlaikus LRAIC var sniegt reālistiskāku vērtējumu par tirgus dalībnieka ilgtermiņa iespējām ienākt tirgū un noturēties tajā (salīdzinājumā ar AAC). Tāpat LRAIC ir atbilstošāks rādītājs tirgos, kur ir augstas fiksētās izmaksas, kas parasti ir novērojamas telekomunikāciju, pasta un enerģētikas nozarēs.¹⁴ Arī EK parasti uzskatīs, ka nesen liberalizētos tirgos dominējošā tirgus dalībnieka cenas, kas ir zem LRAIC, nav saderīgas ar neizkropļotu konkurenci. Kā uzsver EK, iepriekš esošajiem monopoliem nedrīkstētu ļaut kropļot tirgus liberalizācijas procesu.¹⁵ Arī Konkurences starptautiskā tīkla (turpmāk – ICN) rekomendācijās ir norādīts, ka LRAIC ir atbilstošāks rādītājs, lai novērtētu vai dominējoša tirgus dalībnieka cenu politika var no tirgus izstumt tikpat efektīvus konkurentus.¹⁶
- 26 Ņemot vērā, ka pēdējo gadu laikā siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgus Rīgā konkurence ir turpinājusi attīstīties, Tiesisko pienākumu priekšlikumā iekļautais izmaksu sliekšnis – LRAIC – ir pamatots.
- 27 Attiecībā uz periodu, kurā vērtēt LRAIC, norādāms, ka LRAIC tiek vērtēts tikai ilgtermiņā. Par ilgtermiņa periodu var tikt atzīts periods, kas nav īsāks par vismaz vienu gadu.¹⁷ Konkrētajā gadījumā Latvenergo ir piedāvājis un būtībā citi tirgus dalībnieki nav izteikuši iebildumus, ka LRAIC tiek vērtēts vismaz 4 gadu periodā. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā cenu sliekšnis būtu izmantojams LRAIC, kas vērtējams par vismaz četrus gadu periodu.
- 28 Attiecībā uz to, kādu izmaksu bāzi būtu jāizmanto, jānorāda, ka atbilstoši ICN rekomendācijām¹⁸, vērtējot Latvenergo cenas siltumenerģijas tirgū Rīgā, ir pamatoti vadīties no Latvenergo izmaksām (nevis, piemēram, mazāk efektīva tirgus dalībnieka izmaksām). Tas ir praktiski vienīgais veids, kā nodrošināt, lai dominējošs tirgus dalībnieks pats spētu pārliecināties par tā cenošanas atbilstību KL. Pie tam, balstīšanās uz Latvenergo izmaksām nodrošina, ka netiek likvidēts stimuls efektīvizēt savu darbību ne dominējošam tirgus dalībniekam, ne konkurentam. Proti, ja cenu pārbaude balstītos uz konkurenta izmaksu struktūru, tad šim konkurentam nebūtu pilnīgi nekāds stimuls efektīvizēt savu darbību (vai inovēt), jo tas nenestu tam nekādu papildus labumu (peļņu) – izmaksu samazināšana tikai pavērtu iespēju dominējošam tirgus dalībniekam (kura cenošana būtu balstīta uz šī konkurenta

⁹ *Post Danmark*, C-209/10 (21. un 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁰ 322/81, *Michelin* pret Komisiju (57. punkts), C-209/10, *Post Danmark*, (23. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹¹ No angļu val. – long run average incremental costs.

¹² No angļu val. – average avoidable costs.

¹³ Norādījumi par Komisijas prioritātēm, piemērojot EK līguma 82. pantu dominējošu uzņēmumu ļaunprātīgai, izslēdzošai rīcībai. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009XC0224\(01\)#ntc19-C_2009045LV.01000701-E0019](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52009XC0224(01)#ntc19-C_2009045LV.01000701-E0019).

¹⁴ *The Law and Economics of Article 102 TFEU* (328. lp.).

¹⁵ DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses (126. rindkopa). Pieejams: <https://ec.europa.eu/competition/antitrust/others/discpaper2005.pdf>.

¹⁶ Pieejams: <https://www.internationalcompetitionnetwork.org/portfolio/predatory-pricing-analysis-uc-laws/>.

¹⁷ *The Law and Economics of Article 102 TFEU* (329. lp.).

¹⁸ Pieejams: <https://www.internationalcompetitionnetwork.org/portfolio/predatory-pricing-analysis-uc-laws/>.

izmaksām) samazināt savas cenas, tādējādi likvidējot potenciālās peļņas iespējas no darbības efektivitātes uzlabošanas (vai veiksmīgas inovācijas). Vēl problemātiskāka situācija būtu, ja konkurents, zinot, ka dominējošs tirgus dalībnieks nevar cenot zem tā izmaksām, censtos mākslīgi uzpūst savu izmaksu bāzi, tādējādi palielinot peļņas iespējas gan sev, gan dominējošam tirgus dalībniekam. Šāds scenārijs būtu pielīdzināms situācijai, kad tirgus dalībnieki aizliegti vienojās par cenu, kas nekādā veidā nav patērētāja interesēs. Līdz ar to ir pamatoti kā aprēķinu bāzi izmantot Latvenergo izmaksas.

- 29 Tāpat KP piekrīt, ka Tiesiskā pienākuma priekšlikumā ietvertā cenu noteikšanas metode ir attiecināma uz siltumenerģijas apjomu, par kuru pastāv konkurence (apstrīdamā daļa). Ja cenu un izmaksu pārbaude netiktu attiecināta tikai uz apstrīdamo daļu, Latvenergo varētu pieprasījuma neapstrīdamo daļu izmantot kā sviru, lai pazeminātu apstrīdamās pieprasījuma daļas cenu. Arī Copenhagen Economics eksperti norāda, ka cenu un izmaksu pārbaude ir jāveic par apstrīdamo pieprasījuma daļu.¹⁹
- 30 Attiecībā uz pienākumu izteikt siltumenerģijas beznosacījumu piedāvājumus saskaņā ar siltumenerģijas tirgus organizētāja (Rīgas Siltums) noteikto siltumenerģijas iepirkumu kārtību un formu, kā arī piedāvājumu sadali lotēs norādāms, ka šāda prasība ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka Latvenergo nenosaka Rīgas Siltums prasības, kuras nepamatoti izslēdz no tirgus citus konkurentus vai ierobežo Rīgas Siltums iespējas iegādāties siltumenerģiju no Latvenergo konkurentiem.
- 31 Piedāvājumu sadale noteiktās lotēs konkrētajos apstākļos ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka Latvenergo konkurentu piedāvājumi nav savā starpā saistīti. Ja Latvenergo nedala savu piedāvājumu atbilstoši Tiesisko pienākumu priekšlikuma 1. punktā noteiktajiem principiem, tas rada risku, ka Latvenergo var piedāvāt tikai vienu loti konkurējošā apjomā, kas apjoma ziņā aptvers pilnīgi visus pārējos tirgus dalībniekus. Līdz ar to var izveidoties situācija, kur Latvenergo piedāvājums par visu konkurējošo apjomu konkurēs ar visu pārējo tirgus dalībnieku piedāvājumiem kopā. Tas nozīmē, lai Rīgas Siltums lemtu par labu Latvenergo konkurentu piedāvājumam, jebkurš konkurents būs atkarīgs viens no otra – vienam konkurentam piedāvājot nekonkurētspējīgu cenu, arī citi konkurentu piedāvājumi, lai gan tie pat varētu būt lētāki kā Latvenergo piedāvātā cena par visu konkurējošo apjomu, netiks izvēlēti. Papildus šāda situācija var mudināt un var radīt neatkarīgu ražotāju saskaņotas rīcības risku.
- 32 Šāda sistēma nodrošinātu, ka katrs Latvenergo konkurents (arī kapacitātes ziņā mazākais konkurents tirgū) spētu konkurēt neatkarīgi no citu konkurentu efektivitātes vai piedāvātās cenas. Savukārt informācija par katru siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgus Rīgā dalībnieka kapacitāti ir publiski pieejama Regulatora komersantu reģistrā.²⁰
- 33 Papildus Tiesiskā pienākuma priekšlikums paredz, ka Latvenergo katrā piedāvātajā lotē ir jānorāda izmantoto siltumenerģijas ražošanas tehnoloģisko iekārtu (ūdenssildāmais katls, koģenerācijas iekārta vai jauktais režīms). Tas ļautu jebkuram citam tirgus dalībniekiem pārliecināties, vai pastāv bažas, ka piedāvātajā cena konkrētajā lotē, iespējams, varētu būt zem izmaksām, ņemot vērā konkrētās tehnoloģijas ražošanas specifiku.
- 34 Tiesiskā pienākuma priekšlikuma 2. punkts paredz, ka, pirms rīcības tirgū, Latvenergo identificē tās izmaksas, kas ir attiecināmas uz siltumenerģijas ražošanu, un izvērtē, kā noteikt (aprēķināt) cenu siltumenerģijai.
- 35 Vienlaikus, vairāki aptaujātie tirgus dalībnieki ir norādījuši, ka Tiesisko pienākumu priekšlikumā ir nepieciešams ietvert detalizētu izmaksu aprēķināšanas metodiku (pielīdzināmu Regulatora siltumenerģijas tarifu aprēķināšanas metodikai).
- 36 KP norāda, ka izmaksu aprēķināšanas metodika nav jāietver Tiesiskajā pienākumā, jo KP nav cenu regulators. Konstatējot KL 13. panta pārkāpumu, atbilstoši EST praksei²¹, KP, lai novērstu

¹⁹ Energia verde 12.10.2020. vēstule Nr. Nr. 12.10/2020.

²⁰ Skatīt: <https://www.sprk.gov.lv/content/registresanalicesana-0>

²¹ Apvienotās lietas 6/73 un 7/73, *Commercial Solvents pret Komisiju*, (45. rindkopa).

konstatēto pārkāpumu kā tiesiskos pienākumus var noteikt kā saistošu pienākumu dominējošam tirgus dalībniekam veikt noteiktas darbības, kas netika veiktas, tā arī izbeigt konkrētas darbības, kas ir pretrunā KL (piemēram, piemērot plēsonīgas cenas). KP nav pienākums precīzi norādīt prasības, kā dominējošam tirgus dalībniekam ir jārikojas tīkmēr, kamēr pārkāpums, kurš jāpārtrauc, ir skaidri formulēts.²² Piemērotākais pārkāpuma novēršanas veids un izvēlēta metode ir tirgus dalībnieka atbildība.

- 37 Faktisko apstākļu novērtēšana KL 13. panta pirmajā daļā noteikto aizliegumu ievērošanai ir jebkura dominējošā stāvoklī esoša tirgus dalībnieka patstāvīgs pienākums.²³ KP nav pienākums darboties kā regulatoram un precīzi norādīt vai apstiprināt, pēc kādas metodes ir jāaprēķina izmaksas vai cenas. To atzīst ne tikai Latvenergo, bet arī atsevišķi tirgus dalībnieki, norādot, ka KP pienākumos neietilpst sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju pakalpojumu cenu noteikšana.²⁴
- 38 Līdzīgu viedokli pauž arī eksperti no Copenhagen Economics²⁵.
- 39 KP nav pienākums izstrādāt izmaksu/cenu noteikšanas metodiku, vēl jo vairāk, ja tirgus dalībnieki norāda, ka aprēķina detalizētības pakāpei jābūt analogiskai Regulatora noteiktajai siltumenerģijas tarifu aprēķināšanas metodikai.
- 40 Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1. pants nosaka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas leģitīmo mērķi, proti, nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī veicināt attīstību un ekonomiski pamatotu konkurenci regulējamās nozarēs. Regulators, sabalansējot sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un enerģijas lietotāju intereses, īsteno šo likumā noteikto mērķi, tai skaitā, izstrādā tarifu aprēķināšanas metodiku un izskata, apstiprina vai noraida komersantu iesniegtos tarifus.
- 41 Kā uzsver arī atsevišķi tirgus dalībnieki, līdzīga problēma savulaik bija Lietuvā, kur regulators (nevis konkurences iestāde) radikāli pārkārtoja siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgu ar mērķi nodrošināties pret jebkādam iespējamām tirgus dalībnieku manipulācijām ar siltumenerģijas ražošanas izmaksām²⁶.
- 42 Līdz ar to, lai nodrošinātu, ka Latvenergo piedāvātās cenas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā nav zemākas kā LRAIC, Latvenergo pašam ir pienākums, pirms rīcības tirgū, identificēt tās izmaksas, kas ir attiecināmas uz siltumenerģijas ražošanu, un ņemt tās vērā, nosakot cenu siltumenerģijai.
- 43 Tiesisko pienākumu priekšlikuma 3. punkts paredz, ka rakstveida apņemšanās stājas spēkā no tās parakstīšanas brīža, tomēr KP vērs uzmanību, ka ar Lēmuma grozīšanu daļā grozījumu noteiktās tiesiskās sekas sāks darboties līdz ar šī lēmuma spēkā esību.²⁷ Atbilstoši APL 70. panta pirmajā daļā noteiktajam, ja ārējā normatīvajā aktā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, lēmums stājas spēkā ar brīdi, kad tas paziņots adresātam. Ņemot vērā Rīgas Siltums noteikto siltumenerģijas apjomu un cenu piedāvājumu iesniegšanas kārtību, KP nosaka, ka šis lēmums stājas spēkā un tiesiskie pienākumi pildāmi no 05.08.2021. Savukārt līdz šī lēmuma spēkā stāšanās brīdim uz Latvenergo ir attiecināmas ar Lēmumu noteiktās tiesiskās sekas.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1. punktu, KL 27.² panta trešo daļu, KL 8. panta pirmās daļas 4. punktu un 13. panta pirmās daļas 4. punktu, KL 27.² panta pirmo daļu, Administratīvā procesa likuma 13. pantu un 66. panta pirmo daļu, KP

²² Lieta T-128/98, *Airoports de Paris pret Komisiju*, (82.-83. rindkopa).

²³ AT 14.09.2016. spriedums lietā Nr. SKA-461/2016, *Latvijas Gāze*.

²⁴ Juglas Jauda 24.09.2020. vēstule Nr. 1-6.2/046.

²⁵ Energia verde 12.10.2020. vēstule Nr. Nr. 12.10/2020.

²⁶ Energia verde 20.12.2018. vēstule Nr.5-2/1188

²⁷ Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs. Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. –Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 696. lpp.

nolēma:

grozīt 20.11.2009. lēmumu lietā Nr. 3114/09/05/1 "Par Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas 4. punkta pārkāpumu AS "Latvenergo" darbībās" daļā par noteiktajiem tiesiskajiem pienākumiem un, ievērojot AS "Latvenergo" 24.05.2021. rakstveida apņemšanos, noteikt AS "Latvenergo" no 05.08.2021. pildīt šādus tiesiskos pienākumus:

- 1) Latvenergo apņemas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā attiecībā uz siltumenerģijas apjomu, par kura piegādi pastāv konkurence, izteikt siltumenerģijas beznosacījumu piedāvājumus saskaņā ar siltumenerģijas tirgus organizētāja noteikto siltumenerģijas iepirkumu kārtību un formu, piemērojot tādas cenas, kuras nav zemākas par siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām (*long run average incremental costs*), kas ir nosakāmas par četrus gadu periodu, un Latvenergo apņemas izteikt piedāvājumus lotēs, kas nepārsniedz konkrētajā nedēļā saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas siltumenerģijas ražotāju reģistrā pieejamo informāciju mazākā neatkarīgā Rīgas siltumenerģijas tirgus dalībnieka uzstādīto ražošanas siltumjaudu, papildus norādot katrā lotē izmantoto siltumenerģijas ražošanas tehnoloģisko iekārtu (ūdenssildāmais katls, koģenerācijas iekārta vai jauktais režīms);
- 2) lai nodrošinātu, ka Latvenergo piedāvātās cenas siltumenerģijas vairumtirdzniecības tirgū Rīgā nav zemākas par siltumenerģijas ražošanas ilgtermiņa vidējām papildu izmaksām, Latvenergo ir pienākums, pirms rīcības tirgū, identificēt tās izmaksas, kas ir attiecināmas uz siltumenerģijas ražošanu, un izvērtēt, kā noteikt (aprēķināt) cenu siltumenerģijai.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis